

PERSONALFÖRENINGEN VID JUSTITIEFÖRVALTNINGEN PJF RF

Lakivaliokunnan kuuleminen 26.10.2018: HE 136/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle
Tuomioistuinvirastoa koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnon antaja:

Oikeushallinnon Henkilökunta OHK ry:n hallituksen puolesta puheenjohtaja Outi Ahonen

outi.ahonen@oikeus.fi/outi.ahonen@spjl.fi

Oikeushallinnon Henkilökunta OHK ry (jäljempänä OHK ry) kannattaa Tuomioistuinviraston perustamista.

Perustettavaan Tuomioistuinvirastoon on esitetty siirtyväksi oikeusministeriöstä useita tuomioistuinlaitoksen muuta kuin tuomareita edustavalle henkilöstölle merkittäviä asioita. Tuomioistuinlaitoksen 3190 työntekijästä 2140 on muuta henkilöstöä. Näistä syistä johtuen OHK ry pitää tärkeänä, että muu henkilöstö olisi osa tulevan viraston suoraa päätöksentekokoneistoa.

OHK ry ei näe muun henkilöstön henkilöstöjärjestöpohjaiseen nimeämiseen liittyvää ongelmallisuutta. Henkilöstöjärjestöjen nimeämällä jäsenellä on automaattisesti iso sektorirajat ylittävä tuki takanaan ja hänen kauttaan välittyy edelleen sektorirajat ylittävä tietämys johtokuntatyöskentelyyn. Isomman valtakunnallisen valtakirjan valtuuttamana hänen voidaan olettaa nauttivan suurempaa luottamusta johtokunnan toiminnan puitteissa kuin esimerkiksi esityksessäkin mahdollistettu, varsinaisten tuomarijäsenten lisäksi esitetty yksittäisen viraston yksittäinen työnantajavirkkamies (kanslia- tai hallintopäällikkö tai hallintojohtaja). Muutoinkin on ollut perin ikävää kuulla vallitsevien jääviyssäännösten olemassa ollessa viittauksia palkansaajajärjestöjen mahdollisesta osallistumisesta muun henkilöstön kautta johtokunnassa työntajatoimivaltaan kuuluvista asioista päättämiseen. Sen sijaan ongelmatonta virastojen osalta näyttäisi olevan menettely, jossa hieman erikoiseksi toimielimeksi valtionhallinnossa yleensäkin kuvatussa johtokunnassa sinne valitut päällikkötuomarit osallistuvat ensin talousarvioehdotuksen laadintaan ja tulosneuvottelujen käymisen suuntaviivoittamiseen ja vielä tämän jälkeen ohjeistavat viraston ylijohdajan virkakuntineen käymään tulosneuvottelut antamiensa määräysten ja ohjeiden mukaisesti -myös omalta osaltaan.

Joka tapauksessa esityksessä esitetään virkaehtosopimuksia ja virkajärjestelyjä koskevan toimivallan pysyttämistä vielä toistaiseksi oikeusministeriöllä vähintään siihen saakka, kunnes perustettava virasto on vakiinnuttanut toimintansa. Ehdotettu menettely on kannatettava.

Tuomioistuinviraston henkilöstömäärä vaikuttaa esitettyihin tehtävämääriin nähden kohtuullisen haasteelliselta. Oleellista kuitenkin on, että virasto toimisi aidosti tuomioistuinlaitoksen toimintaa tukevana ja yhtenäisyyttä oikeasti luovana instanssina. Tuomioistuinlaitoksessa on huomattava määrä erilaisia käytännön asioita, tehtäviä ja suunnittelu- ja kehityskohteita, jotka ovat toiminnan kannalta oleellisia ja joihin ei suoranaisesti tai välittömästi liity tuomioistuinten riippumattomuus -käsite. Viraston toiminnan tulisi muistuttaa toiminnallisuudessaan niin sanottuja sisävirastojaan eli esimerkiksi Valtakunnansyyttäjänvirastoa sekä Valtakunnanvoudinvirastoa. OHK ry toivoo, että Tuomioistuinvirasto lainkäytön suoranaisten laadullisten tekijöiden lisäksi tarttuisi vakavasti myös näiden laadullisten tekijöiden taustalla vaikuttaviin asioihin (esim. koulutus, digitalisaatio, toimintaympäristö, tekniikka, turvallisuus ym.). Nyt mitoitettujen henkilöstömäärien riittävyys on arvoitus, mutta sitä tulee voida toiminnan käynnistyttyä arvioida uudelleen. Arvioinnin tulee kuitenkin tapahtua hallitusti ja niin, ettei virastoa paisuteta vähemmän merkityksellisillä tehtävillä eikä etenään kentän perustuksen tekijöiden kustannuksella ja rahoituksella.

Tuomioistuinviraston ylijohtajan asemaa ei voida vähätellä yhteiskunnallisessa merkityksessä. Hänen henkilökohtaiset ominaisuutensa lopulta ovat avainasemassa siinä, minkälainen kuva virastosta ja sen oikeutuksesta julkisuudessa muodostuu. Jotta perustettava virasto toimii toivotulla tavalla ja suurelta osin tyhjästä luotuna, henkilön persoona ja erityisesti johtamistaidot korostuvat. Substanssiosaaminen lienee olevan itsestään selvyyttä.

Viraston perustamiseen liittyy myös ministeriössä tapahtuvaa uudelleenorganisointia, koska osan henkilöstöä oletetaan siirtyvän uuden viraston palvelukseen. Tässä tilanteessa tulisi oikeusministeriön ja perustettavan viraston huolehtia ja noudattaa muutostilanteessa hyvästä henkilöstöpolitiikasta sovittua. Kyse on sentään oikeusministeriön hallinnonalasta.

Outi Ahonen

Oikeushallinnon Henkilökunta OHK ry